

NYT FRA KURATRØNTAN

1861–2011 Foreningen Kuremøllens Venner www.kuremoellen.dk

Kuremøllen på Kurebakken, 3 kilometer fra Svaneke og 74 meter over havet, er en ottekantet jordhollænder, opført i 1861 af Christian Sommer. Overtro forbød fiskerne at udtale ordet ”mølle”, når de var på havet, fordi vingerne udgør et kors. I stedet fik møllen, sømærke for listabo, det mere sikre tilnavn Kuratrøntan. Foreningen Kuremøllens Venner blev stiftet af Vilhelm Kjølbjerg i 1981.

Kuremøllen fylder 150 år

KRYDS I KALENDEREN

STOR JUBILÆUMSFEST

SØNDAG DEN 31. JULI KL. 10-17

KUREMØLLEN FYLDER 150 ÅR

Kl. 10 åbnes møllen for alle interesserede med udstilling af brødvognen og andre klassiske hestekøretøjer plus veteranbiler. Kaffe og kage, øl og pølser, film, Ruston-motoren, gasgeneratoren... bestyrelsen er i fuld færd med at tilrettelægge et festligt, folkeligt og fornøjeligt program. Sidste søndag i juli bliver en festdag for egn og ø.

**Meget passende på dagen
Nu er vi 150 medlemmer
af Kuremøllens Venner**

Det er en særlig fornøjelse at kunne meddele, at medlemstallet nu har passeret 150. Og så lige her til 150 års jubilæet, der er en fin anledning til at hverve endnu flere medlemmer. Foreningen har brug for opbakning, så den kan gå en livskraftig fremtid i møde.

Vand til møllegården og strøm til motorhuset

Når man tænker på, hvor mange tons vand, der i tidens løb er hentet op af brønden, er det næsten vemodigt, at vandforsyningen til Kuremøllen for fremtiden varetages af kommunen. I dette forår er der indlagt vandværksvand med de fordele, det giver.

En anden moderne bekvemmelighed er installationen af elektricitet i motorhuset, som også er samlingshus, udstilling og værksted. Nok er det snart 100 år siden, at Kuremøllen fik 110 volt jævnstrøm, den blev leveret fra det private elværk i Brændesgaardshaven, først omkring 1935 blev området sluttet til det ø-dækkende kraftnet.

Renset, vasket og malet

I sommeren 2010 blev hele møllen højtryksrenset, derefter algerenset, og til slut blev al træværk malet, både vinger og krøjeværk og døre. Det tog en uge, vejret var perfekt.

Generation Gasgenerator

Under anden verdenskrig og den tyske og russiske besættelse af Bornholm kunne man ikke få benzin eller diesel. I starten af krigen kørte Kuremøllens Ruston-motor på tjære, men måtte starte på diesel. Møller Kristian Sommer havde gemt to tønder diesel fra før krigen. Snart købte han en gasgenerator i København.

I generatoren blev der fyret med træ, og på den måde udvundet gas. Den kostede lige så meget som motoren i 1930, 6-7.000 kr. Når det blæste kørte vingerne, men i stille vejr trak motoren maskinerne. Bilen til brødruten havde også gas-generator bagpå.

Emil Nielsen fra Listed havde fuldtidsarbejde med at skære og hugge små stykker generator-brænde; var vejret meget stygt, kunne han godt springe en dag over. Udover generatorbrænde skar han også brænde til bageriets energikrævende ovn. Motoren trak næsten lige så meget med gasgenerator som på diesel, men man kunne godt mærke forskel.

Efter krigen blev gasgeneratoren gemt oppe på loftet, hvis der skulle blive brug for den igen. Der har den så ligget lige siden, og nu er den taget ned og Povl Jørgensen og compagni, har arbejdet på den hele vinteren. Der

Så hattegulvet passer

Nu er gulvet i møllehatten færdigrestaureret, gulvet består af tykke og brede brædder. Det har været et stort arbejde at tilpasse dem, fordi møllen både har skrå sider og er ottekantet, og der er mange udskæringer i gulvet til kronhjul-akslen, hejseværk og andet. Nu er gulvet færdigt og det er rigtig flot.

er nu renoveret så meget, at generatoren (også kaldet kakkelovnen), og tilhørende udstyr er kommet tilbage til Kuremøllen, og mange dele er ved at finde deres gamle plads i motorhuset. Povl Jørgensen og compagni, arbejder nu på de sidste dele, der også er meget tidskrævende. For eksempel skal der helt nyt tændings-system med tændrør og meget andet.

Måske kan motoren køre på gas til Jubilæumsfesten 31.juli. På Dansk Mølledag søndag den 19. juni vil man kunne besigtige de renoverede gasgenerator dele. Det er formentlig den eneste mølle-gas-generator der kommer til at fungere i Danmark. Generation Generator genopstår - lidt af en sensation i en tid, hvor energi står højt på dagsordenen.

Kuremøllen i 150 år

Vartegn og vidnesbyrd

Stolt står Kuremøllen på toppen af bakken. Fra havet rager den op og tjener som sømærke, i landskabet tegner den et billede af den svundne tid. Som en støtte, en varde. Sort med hvide vinger trodser den tiden, skønt den har måttet give afkald på at opfylde sin bestemmelse og suge vindens kraft til sig for at forvandle den til den energi, der skal til for at male korn og sikre mennesker og husdyr mod hungersnød.

Spor er fundet af Kuremøllens forgænger, en stubmølle vi ikke ved meget om. For os begynder historien i 1861, da Kristian Sommer senior satte sig for at udnytte de gode vindforhold og opføre en moderne hollandsk mølle, han havde øvet sig med at bygge Svanemøllen.

Møllebyggeri er ingeniørkunst. Ikke nok med, at der skal opføres en høj rund bygning, den enorme gearkasse af træ kræver præcision. Naturens kræfter skal tæmmes med tandhjul, aksler og vinger, alt skal være dimensioneret rigtigt og kunne fungere som en helhed.

Hvis blæsten var for hård, var der risiko for at møllen løb løbsk. Var den for svag, lå arbejdet stille, sådan var det i de første 60 år, så kom en glødhovedmotor til og kunne drive værket, når vinden var vag og vægelsindet.

Omkring dette kraftværk, der repræsenterede det ypperste af 1860'ernes teknologiske udvikling, udspillede der sig et familie- og folkeliv med en høj grad af selvforsyning, det var en betydelig arbejdsplads med fastboende møllersvende, læredrenge og løsarbejdere.

I løbet af de 150 år, Kuremøllen har knejset, har tempoet og teknologien ændret alt. Kuremøllen og dens kultur repræsenterer det højeste udviklingstrin for det bondesamfund, der gennem årtusinder var vokset fra primitivt agerbrug til et vel- og selvorganiseret landbrug, der udviklede andelstanken og lagde vægt på folkeoplysning. Ingen kunne ved Kuremøllens 50 års fødselsdag i 1911 se, at to verdenskrige og voldsomme centraliseringer var i vente, og at husmændene skulle forsvinde og bønder tvinges til at drive herregårde. Et halvt århundrede senere var udviklingen begyndt at kræve afvikling, og en dag kunne

det bedre svare sig for Kuremøllens bageri at købe melet fra Valsemøllen i Aakirkeby frem for selv at male det.

Kuremøllen står som et monument over en tid, som aldrig kan genskabes, men som det er værdifuldt at vide noget om og respektere; det står os frit for at spekulere på, om hverdagen på møllen i al sin enkelhed gav en anden og måske højere livskvalitet, selv om den var præget af en vis nøjsomhed og møllerens patriarkalske styring.

Historieløshed skal man vogte sig og sine efterkommere for. Den, der har mistet evnen til at fatte forfædres færd, står uden retningssans og sammenligningsgrundlag. Kuremøllen er et huskemærke, en hilsen fra de mennesker, som med slid og snilde holdt hjulene i gang og i samspillet mellem bønder og byfolk forstod at skabe en velstand, som var rummelig nok til også at sikre velfærden for de nærmeste.

Nu drejer vingerne rundt for sjov, frigjort fra kravet om at male melet til det daglige brød. Men det er ikke kun underholdning, det er en stemme, der taler til den besøgende og fortæller om fordums fremgang og tidernes foranderlighed. På møllegården bor den 95-årige Kristian Sommer, grundlæggerens barnebarn, der følger det vedvarende arbejde med at vedligeholde møllen. Fjerde, femte og sjette generation bærer Kuremøllens kultur videre i samarbejde med foreningen Kuremøllens Venner, der har ansvaret for dens ve og vel. Det frivillige arbejde, som får møllen til at snurre, er uvurderligt og forudsætningen for at sikre den for nutid og fremtid.

At en lang række fonde har forstået, at Kuremøllen og den omhyggelige dokumentation af dens udvikling udgør en intakt historisk skat, der er værd at værne om, herom vidner den omhu, hvormed fondene har vurderet ansøgningerne for at nå frem til det resultat, at Kuremøllen er værd at betænke økonomisk. Således står der mange gode kræfter bag møllen halvandet hundrede år senere. Det er værd at fejre og en fin anledning til at gøre status i en forening, der udmærker sig ved stigende medlemstal og høj aktivitet.

Vinter 2010/11

Bornholm oplevede en af de værste snestorme i mands minde denne vinter. På Kuremøllen var der liv og glade dage det vilde vejr til trods. Her har femte og sjette generation netop fået gravet sig ud af huset.

Kristian 95 år

Kristian Sommer fyldte 95 år den 26. marts 2011. Stort tillykke. Den megen ekspertise og viden om møllens historie som Kristian besidder er til stor glæde og gavn for Kuremøllens Venner.

TAK TIL 34 FONDE, DER HAR GJORT DET MULIGT AT BEVARE KUREMØLLEN.

A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond.

Augustinus Fonden.

Sonning Fonden.

Bergia Fonden.

Ruth og Finn Riis Hansens Familie Fond.

Sparekassen Bornholms Fond.

Nordea Danmark Fonden.

Det Warburgske Legat.

Uni Danmark Fonden.

Andreas Collstrop Mindelegat.

Oticon Fonden.

Frøken Constance Fuhrs Fond.

Grosserer Andreas Collstrups Mindelegat.

Bygningsbevaringsfonden af 1975.

Brdr. E. S. og A. Larsens Legat.

Konsul Georg Jorck og hustru Fond.

Frimodt – Heineke Fonden.

Nykredit Fond.

Etatsrådsinde Marie Kofoeds Legat.

Georg og Emma Jorck's Fond.

Andelsforeningernes Kulturelle Fond.

Harboefonden.

H+H Fonden

Lodbergs Legat.

Codan Fonden.

Aslaug og Carl Friis Legat.

Bornholmernes Fond.

Fonden for Dansk Bygningskultur.

Familien Hede Nielsens Fond.

Foreningen Bornholm.

Allinge-Gudhjem Kommune.

Leader 2, EU-tilskud.

Lokale og Anlægsfonden.

Skov og Naturstyrelsen.

125 års dagen

125 års jubilæet blev fejret i 1986 med pomp og pragt. Vilhelm Kjølby, som her ses stående på brødvognen, stiftede Kuremøllens Venner og arbejdede næsten uden økonomiske midler på at sætte møllen så meget i stand, at den overlevede. Han gjorde en kæmpe indsats, uden ham havde møllen ikke eksisteret.

Lilla løg

Ved siden af Kuremøllen dyrkes der purløg, og det vidunderlige farvetæppe får feriegæsterne til at bremse op, springe ud af vognen og klatre over grøften og op på marken. Som fotomotiv er møllen og de lilla blomster uovertruffent.

Mølleakslen

Mølleakslen ligger stadig til tørre hos møllebygger Jørn Nielsen.

Møllefilm

Gennem årene er der optaget mange små stykker Kuremølle-film fra forskellige lejligheder, disse strimler er ved at blive sat sammen til en halv times jubilæums film, håber den bliver færdig til jubilæet den 31. juli.

Børge Herman Hansens mølletitografi sælges igen

Fra Steen Hansen i Svaneke har Kuremøllens Venner med stor tak modtaget et antal originale litografier af den eminente tegning af Kuremøllen, som Børge Herman Hansen – Steens far – udførte på opfordring af Vilhelm Kjølby, da foreningen skulle oprettes og finansieres. Disse tryk blev dengang solgt til fordel for det gode formål.

Under oprydning i Børge Herman Hansens atelier dukkede filmen, originaltegningen og yderligere tryk op. Dem disponerer foreningen nu over, og de vil blive udbudt til salg.

**VELKOMMEN TIL
DANSK MØLLEDAG**
altid 3. søndag i juni
I år: 19. juni kl. 10 til 17

Bestyrelsen for Kuremøllens Venner

Formand

Margrethe Sommer
Rønnevangshusene 43 st th
2630 Tåstrup
Tlf. 43 52 05 96
Mobil 20 29 53 35
margrethesommer@gmail.com

Næstformand

Erik Bakke Hansen
Elmevej 2
3751 Østermarie
Tlf. 56 44 23 32
Mobil 29 66 55 53

Kasserer

Anne Sommer
Saltum Allé 13
2720 Kastrup
Tlf. 32 51 12 34
A.S.Sommer@Mail.Tele.dk

Sekretær

Jacob Ludvigsen
Højbo, Svanekevej 42
Brændesmark
3740 Svaneke,
Tlf. 56 44 33 33
jalu@jacob-ludvigsen.dk

Revisor

Flemming Kofoed
Kurebakke
Svanekevej
3740 Svaneke
Tlf. 27 20 20 20

Revisorsuppleant

Torben Ipsen
Kuregård
Svanekevej 34
Tlf. 56 49 93 04

Bestyrelsesmedlem

Edgar Jørgensen
Rosenhøj
Aarsballe By 51
Aarsballe
Tlf. 21 76 14 08

Bestyrelsesmedlem

Kristian Sommer
Kuremøllen
Svanekevej 65
3740 Svaneke
Tlf. 56 49 61 02

Bestyrelsesmedlem

Jens Brandt
Lundegaard
Svanekevej 36
3740 Svaneke
Tlf. 56 49 67 30

Bestyrelsesmedlem

Julie Sommer
Holger Danskes Vej 63, 2tv.
2000 Frederiksberg,
sommerfugl7@yahoo.dk

Bestyrelsesmedlem

Jens Erik Nielsen
Mortingegaard
Mortingevej 4
3760 Gudhjem
Tlf. 56 48 44 06

Bestyrelsesmedlem

Povl Jørgensen
Tingstedvej 4
3700 Rønne
Tlf. 56 99 92 59

Bestyrelsesmedlem

Bente Jensen
Laksevågen 5
9400 Nørre Sundby

Mailadresser udbedes

For at holde omkostningerne ned, er det muligt at modtage nyhedsbrevet pr email. Hvis du ønsker at modtage nyhedsbrevet pr email, så send din mailadresse til formand Margrethe Sommer: Email: margrethesommer@gmail.com

Vi er nu 150 medlemmer af Kuremøllens Venner

Bliv medlem: 25 kr. til giro 5686784
Netbank: Nordea Reg.: 0661 Kontonr.: 8895 634 485

www.kuremoellen.dk